

Wigilia

Łk 2,1-14(15-20)

Tłumaczenie:

1 *Stało się zaś w dniach owych:

Wyszła uchwała od cesarza Augusta [by] spisano całą ekumenę.

2 Ten spis pierwszy stał się [gdy] władającym Syrią [jest] Kwiryniusz.

3 I podróżowali wszyscy [by] spisać-się, każdy do swego-własnego *miasta*.

4 Wspiął-się-w-górę zaś i Józef z Galilei z miasta Nazaret do Judei do *miasta Dawida*,
które nazywane-jest *Betlejem*,

dlatego [że] jest on z domu i po-ojcu-rodu *Dawida*,

5 spisać-się razem z Marią zaręczoną mu
będącą w-ciąży

6 *Stało-się zaś w tym [jak] byli oni tam-na-miejscu:

Dopełnione-zostały dni [by] rodziła ona.

7 I urodziła ona syna jej tego pierworodnego,

i spowiła-w-powijak (w-pieluchę) go,

i ułożyła w żłobie (korycie),

dlatego-że nie było [dla] nich miejsca w gospodzie.

8 I pasterze byli w wiejskiej-okolicy tej przebywający-na-polu

i strzegący straży nocy nad pasanym-stadem ich.

9 I anioł **Pana** stanął [przed] nimi,

i chwala **Pana** świeciła-wokół nich (oświecała ich),

i bali-się bojaźnią wielką.

10 I mówił** im anioł:

Nie bójcie się!

Oto bowiem zwiastuję wam (ewangelizuję wam) radość wielką,

która będzie wszystkiemu ludowi,

11 że urodzony-został wam dzisiaj Zbawiciel,

który jest Chrystusem **Panem** w *mieście Dawida*.

12 I to wam znakiem:

znajdziecie dziecko zawinięte-w-powijak i ułożone w żłobie.

13 I niespodziewanie *stało się:

razem z aniołem ogromna-liczba armii nieba wielbiących **Boga** i mówiących**:

14 Chwała w wysokościach **Bogu**
i na ziemi pokój w ludziach upodobania!

15 I *stało się,

jak odeszli od nich do nieba aniołowie,

pasterze rzekli** do siebie-nawzajem:

przejdziemy zatem *aż do Betlejem*

i zobaczymy to powiedziane** to [co] się-*stało,

które **Pan** dał-poznać nam.

16 I szli spiesząc się,

i odnaleźli tak Marię i Józefa, i dziecko ułożone w żłobie.

17 Zobaczywszy dali-poznać o tym [co] powiedziane** rzeczono** im o chłopcu tym.

18 I wszyscy ci słyszący zadziwiali-się [nad tym] [co] rzezone** przez pasterzy do nich.

19 Maria zaś wszystkie zatrzymała te [co] powiedziane** razem-zestawiając w sercu jej

20 I zawrócili pasterze wychwalający i wielbiący **Boga** z-powodu wszystkich,

które usłyszeli

i zobaczyli,

tak-jak rzezone**-było do nich.

Objaśnienia do tłumaczenia:

-1b: *oikoumene* to ludzie zamieszkujący cały ówczesnie znany świat, czyli w praktyce imperium rzymskie; pochodzi od *oikos* – dom, siedziba występujące w 4c, niestety nie da się jednorodnie przetłumaczyć

-4c: *patria* to pochodzenie po ojcu, chciało by się tłumaczyć „ojczyzna”, ale nie chodzi o miejsce, lecz klan, rodzinę, plemię, ród

-7b: *sparganoo* to czynność zawijania malutkiego dziecka, tak by je okryć i utworzyć zawiniątko, dziecko w powijaku

-7c: *fatne* to coś, z czego karmi się zwierzęta; też stajnia

-7d: *topos* to bardzo określone, konkretne miejsce np. jakiegoś ważnego wydarzenia, nie w sensie przestrzeni do przebywania; sens może być taki, że nie tyle zabrakło miejsca, ile to nie było właściwe im miejsce, w którym mieli się znaleźć

-7d: *katalyma* pochodzi od czasownika *katalyo* – rozprzęgania zwierząt w czasie odpoczynku w podróży

-8a: w czasowniku *agrauleo* chodzi o to, że nie żyje się w mieście, w osadzie ludzkiej, w zabudowaniach, lecz na polu, pod gołym niebem

-8ab: słowa *poimenes* – pasterze i *poime* – stado wypasanych zwierząt mają ten sam rdzeń

-8b: w „strażach nocy” chodzi najprawdopodobniej o czuwanie w nocy w określonych odstępach czasu

-14b: *eudokia* to dobra wola, zadowolenie, przyjemność, łaskawość, życzliwość; czasownik *eudokeo* oznacza podobać się, być zadowolonym, szczęśliwym

-15e: *to rema to gegonon* – participium od czasownika *ginomai* – jak w 15a, 13a, 6a i 1a – trudno przetłumaczyć w formie przymiotnika

-19: *symballo* to zderzać razem, zestawiać, łączyć, gromadzić, zawrzeć układ, porównywać, wnioskować, wyrabiać sobie pogląd; nie chodzi więc o szczegółową i staranną analizę poprzez dekompozycję i rozkładanie na czynniki pierwsze, ale o **syntezę**

Struktura, najważniejsze obrazy i motywy:

Opowiadanie wyraźnie dzieli się na kilka „scen” rozgrywających się wydarzeń: scena ogólna dziejów ludzkiego świata i konsekwencje działania jego władców w w.1-5; scena narodzin w Betlejem w w.6-7; scena na polu z pasterzami, aniołem i armią aniołów w w.8-14; znalezienie dziecka, zaznajamianie wszystkich, powrót w w.15-20. Dominującym motywem w pierwszej jest spisanie-się. Tylko tu władcy: cesarz i Józef na wzór patriarchy są podmiotami działającymi.

Miasto Dawida łączy pierwszą i trzecią. Pole i wiejska okolica zarazem kontrastuje, jak i wiąże się z miastem poprzez Dawida, pasterza-króla. Dativus „wam” w 10a odpowiada dat. „wszystkiemu (całemu) ludowi” w 10b. Pasterze są przedstawicielami ludu ST i zarazem pierwszymi z ludu NT, wybranego przez Boga, by być zbawionymi. Tekst przepełnia radość, dobroć i dużo światła, która usuwa bojaźń. Tu znajdujemy więcej kontrastów: noc - światło, Pan, Zbawiciel, Chrystus – niemowlak, anioł – wielka liczba, armia – pokój, ziemia - niebo, wysokości – ziemia, Bóg – ludzie.

Druga, choć narracyjnie centralna, jest najkrótsza. Co charakterystyczne, Maria jest tu główną bohaterką, przejmując niejako opowiadanie (por. w.5). Ostatnia jest najmniej „spójna scenicznie”, najwięcej ruchu, najwięcej „aktorów”, ale też najwięcej „statycznego” mówienia o mówieniu** – słowny przekaz staje się centralnym motywem.

Bożonarodzeniowe opowiadanie ogranicza się do podania najważniejszych informacji. Widzimy, jak z biegiem historii chrześcijaństwa „obrosło legendą” i uzupełniane jest o wiele dodatkowych obrazów: grotę, różne zwierzęta w stajni, ubóstwo rodziny, niegościnnosć gospodarzy, starość Józefa, śnieg itd. Historia nie zaspokaja naszych potrzeb wizualizacji wszystkich okoliczności. Wtrącenie o tym, że nie było miejsca w gospodzie w 7d jest podobne („dlatego że”) do wtrącenia o tym, iż Józef jest z domu Dawida w 4c – nic nie wnosi do posuwania narracji naprzód, ale każe skupiać się na jednym: zawiniętym dziecku nie gdzie indziej jak w żłobie i nie gdzie indziej jak w Betlejem, mieście Dawida. Wokół Marii i pasterzy tworzy się pierwszy Kościół słuchających ewangelii, który przejmując od aniołów wielbienie i chwalenie w ten sposób tworząc niebiański dwór Boga na ziemi.

Tekst grecki:

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.

2αὕτη ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηναίου.

3καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν.

4Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέθ

εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ

ἧτις καλεῖται Βηθλέεμ,

διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυὶδ,

5ἀπογράψασθαι σὺν Μαρίας τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ,

οὔσῃ ἐγκύῳ.

6Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ

ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν,

7καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον,

καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν

καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτινῃ,

διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ

ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν.

9καὶ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς

καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς,

καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.

10καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος·

μη φοβείσθε,

ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην

ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ,

11ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ

ὅς ἐστιν χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυίδ.

12καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον,

εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτινῃ.

13καὶ ἑξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ

πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων·

14δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ

καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.

15καὶ ἐγένετο

ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι,

οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους·

διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλέεμ

καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς

ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.

16καὶ ἦλθαν σπεύσαντες

καὶ ἀνεῦραν τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτινῃ· ¹⁷

ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. ¹⁸

καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς·

19ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ρήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

20καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνούντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν

οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον

καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.